

Nr 54.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1926 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion angående pensionering av landets justerare.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 117, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har herr *Lovén* hemställt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning huruvida och på vad sätt *pensionering av landets justerare* kan åstadkommas».

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av mynt- och justeringsverket, som anfört följande:

*Mynt- och
justerings-
verket.*

»Frågan om justerarnas pensionering har många gånger varit på tal, och justerarna själva hava genom »Föreningen för Sveriges justerare av mått och vikt» i skrivelse i december 1922, som inkom till verket den 4 januari 1923, framställt ett förslag härom. Under sådant förhållande har verket ingenting att invända emot ett tillstyrkande från bankoutskottets sida, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning huruvida och på vad sätt pensionering av landets justerare kan åstadkommas.»

*Utskottet.
Gällande be-
stämmelser
rörande
justerare.*

Enligt gällande bestämmelser är riket i och för justering av mått och vikt indelat i särskilda distrikt. Distriktsindelningen bestämmes av mynt- och justeringsverket, som även har att medelst konstitutorial på viss tid, högst fem år i sänder, antaga justerare, en för varje distrikt eller om så finnes lämpligen kunna ske för två eller flera distrikt.

För närvarande är, såvitt senaste statskalender utvisar, riket indelat i 54 justeringsdistrikt, och antalet justerarbefattningar utgör 30, av vilka emellertid 3 äro vakanta. Statskalendern utvisar, att av de 27 nuvarande justerarna 13 tillika äro innehavare eller f. d. innehavare av statstjänster. Levnadsåldern vid första förordnandet som justerare utgjorde lägst 25 och högst 57 år, och medelåldern vid första anställningen översteg 40 år. Enligt vad vidare framgår av statskalendern äro 6 av de nuvarande justerarna 70 år eller därutöver.

Ersättning till justerare utgår i form av arvode för varje förrättning enligt av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 15 september 1911 (nr 90) fastställda bestämmelser. Dessa arvoden tillfalla i sin helhet justerarna, som själva hava att bestrida alla med justeringsarbetet förenade kostnader. Till följd av prisstegringen hava under senare år utöver de arvoden, som i nyssnämnda kungörelse fastställts, utgått tilläggsarvoden med vissa procent. Beträffande tilläggsarvodenas storlek gäller för närvarande enligt kungörelse den 12 december 1924 (nr 507) — vilken författning genom kungörelse den 31 december 1925 (nr 509) givits förlängd giltighet tillsvidare intill dess ny taxa å avgifter för justering av mått och vikt varder av Kungl. Maj:t fastställd — att tilläggsarvodena skola motsvara 40 procent av arvodena, dock med avrundningar i vissa fall. Därest innehavare av justerarbefattning i något fall under ett år uppburit tilläggsarvoden till högre sammanlagt belopp än 4,000 kronor, skall överskottet inlevereras till mynt- och justeringsverket. Av sålunda inlevererade medel bildas en under nämnda verks förvaltning stående fond, om vars användning Kungl. Maj:t förklarar sig framdeles efter förslag av mynt- och justeringsverket komma att meddela närmare föreskrifter.

Nyssnämnda fond, den s. k. justeringsfonden, uppgick vid utgången av år 1925, enligt vad utskottet inhämtat, till i avrundat tal 71,500 kronor.

Inkomsterna av justeringsarbetet äro för de särskilda justerarna synnerligen växlande. Enligt vad mynt- och justeringsverket meddelat i skrivelse den 19 juni 1920 hade en beräkning av medelinkomsten för varje justerare för åren 1917, 1918 och 1919 visat, att för 7 justerare bruttointkomsten ej uppgått till 3,000 kronor, att sagda inkomst för 6 justerare ställt sig mellan 3,000 och 5,000 kronor, för 7 mellan 5,000 och 8,000 kronor, för 5 mellan 8,000 och 12,000 kronor samt att för 5 justerare bruttointkomsten överskridit 12,000 kronor. Högsta och lägsta bruttointkomsterna utgjorde under år 1917 15,934 kronor, respektive 889 kronor, under år 1918 30,915 kronor, respektive 1,032 kronor och under år 1919 32,672 kronor, respektive 404 kronor. Enligt vad utskottet inhämtat ställa sig förhållandena för närvarande i stort sett på samma sätt som under nyss angivna år. För år 1925 utgjorde högsta bruttointkomsten i avrundat tal 30,600 kronor.

Enligt vad mynt- och justeringsverket i nyssnämnda skrivelse framhållit, är anledningen till olikheten i fördelningen av inkomsterna i främsta rummet att söka i distriktens egen beskaffenhet. I de distrikt, där inga fabriker för tillverkning av mättnings- och vägningsredskap finnas, inskränker sig nämligen justerarnas verksamhet till omjustering av begagnade redskap.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 23 december 1918 uppdragit åt mynt- och justeringsverket att verkställa utredning huruvida icke andra grunder beträffande justerarnas avlöningsförmåner än de nu gällande borde

*Förslag om
ändrade be-
stämmelser
rörande avlö-
ningsförhål-
landen m. m.*

komma till tillämpning samt att därefter avgiva det förslag till bestämmelser, vartill utredningen kunde föranleda, framlade *mynt- och justeringsverket* i förberörda skrivelse den 19 juni 1920 förslag i ämnet.

Detta förslag gick ut på att justerarna skulle tilldelas dels viss grundlön, dels ock viss procent av de justeringsavgifter, som intjänades inom distriktet. Denna procent skulle motsvara tjänstgöringspenningar för ordinarie befattningshavare. På grund av den olika arbetsmängden inom olika distrikt hade grundlönen ansetts böra sättas olika med hänsyn till justeringens omfattning. Verket hade därvid tänkt sig distriktens indelning i tre klasser. För justerare av 1:a klass skulle utgå en grundlön å 2,200 kronor, för justerare av 2:a klass 3,600 kronor och för justerare av 3:e klass 5,000 kronor. Därtill skulle komma ortstillägg och ålderstillägg i enlighet med då gällande lönestat för statskontoret och länsstyrelserna.

Enligt *mynt- och justeringsverkets* förslag skulle till justerare av 1:a klass hänföras sådana, vilkas beräknade medelinkomst av justeringsavgifter uppgått till högst 3,000 kronor, till justerare av 2:a klass de, vilkas inkomst varit högre än 3,000 kronor men icke överstigit 5,000 kronor, och till justerare av 3:e klass de, vilkas inkomst varit högre än 5,000 kronor. Vid nytillsättning av justerare skulle verket hava att taga hänsyn till medeltalet av den inkomst, som justeraren inom vederbörande distrikt under de senaste sex åren haft av justeringsavgifter.

För att justerarna skulle kunna tillerkännas ovanberörda grundlöner utan att statsverket betungades av särskild kostnad, ansåg *mynt- och justeringsverket* nödvändigt att justeringsavgifterna, som vid tidpunkten för förslagens avgivande utgingo med 30 procents förhöjning, höjdes med ytterligare 20 procent. Avgifterna för justering enligt ovanberörda kungörelse den 15 september 1911 skulle sålunda ökas med 50 procent, dock så att ny taxa utfärdades med behövliga avrundningar och till äventyrs även med lämpliga förändringar i övrigt. De inlutna justeringsavgifterna skulle fördelas så, att 60 procent av desamma skulle levereras till justeringsfonden och återstående 40 procent tillfalla vederbörande justerare.

Förslaget innebar vidare, att justerarna skulle vara berättigade att erhålla rese- och traktamentsersättning av statsverket för av *mynt- och justeringsverket* anbefallda resor samt komma i åtnjutande av *pension* vid uppnådda 70 års ålder. För justerares rätt till pensionsförmån ansågos bestämmelserna i 1907 års lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension böra tillämpas. Pensionsavgifterna skulle dock inbetalas till justeringsfonden samt fråga om beviljande av pension prövas av *mynt- och justeringsverket* som jämväl skulle äga att utbetala pensionerna.

I ärendet framställdes jämväl vissa andra förslag, däribland ett av *föreningen Sveriges justerare av mått och vikt*, vari hemställdes bland annat att justerarna måtte tillsättas liksom andra tjänstemän på stat genom kungl. fullmakt eller medelst konstitutorial, gällande till pensionsålderns inträde.

Till följd av remiss avgav 1902 års löneregringskommitté den 7 september 1921 utlåtande i ärendet. Kommittén framhöll däri, att en ingående revision av vad nu vore bestämt eller i tillämpning rörande justeringen av mått och vikt i flera hänseenden vore påkallad. Detta gällde till en början de instruktiva bestämmelserna beträffande justerare och den praxis, som tillämpades i fråga om befattningarnas tillsättande, fortvaron av erhållna förordnanden m. m. Även den nu gällande indelningen i justeringsdistrikt syntes näppeligen kunna anses ändamålsenlig. En ny indelning måste anses önskvärd, varvid i den mån så kunde ske borde uppmärksammas den olika arbetsmängd som påvilat justerarna inom de särskilda distrikten samt de synnerligen växlande inkomster de av justeringsarbetet åtnjutit. Allra främst syntes dock bestämmelserna angående justeringsavgifterna vara i behov av en genomgripande revidering.

Beträffande frågan, huruvida befattningarna såsom justerare av mått och vikt borde göras till ordinarie statstjänster, framhöll kommittén hurusom det syntes kommittén att under rådande statsfinansiella läge någon utökning av statens ordinarie personal icke borde komma till stånd, därest detta ej undantagsvis kunde anses vara av förhållandena oundgängligen påkallat. Att så skulle vara fallet beträffande de befattningar, om vilka vore fråga, syntes icke kunna med fog göras gällande. Men oavsett det statsfinansiella läget syntes det kommittén att innan spørsmålet om ett antal justerarbefattningars uppförande på ordinarie stat bringades till vidare behandling, först måste föreligga utredning rörande lämpligheten och möjligheten av en sådan omgestaltning av justeringsväsendet, att vederbörande justerare måtte kunna i sin befattning erhålla full sysselsättning och icke såsom för närvarande i ett flertal fall syntes vara förhållandet befattningen vore att betrakta enbart såsom bisyssla.

Sedan mynt- och justeringsverket till följd av remiss ånyo yttrat sig i ärendet den 20 december 1921, fann Kungl. Maj:t enligt beslut den 31 december 1925 de i ärendet innefattade förslag och framställningar i fråga om ändrade bestämmelser rörande justerarnas av mått och vikt avlöningsförhållanden icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Genom beslut samma den 31 december 1925 uppdrog Kungl. Maj:t vidare åt mynt- och justeringsverket att så snart ske kunde uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till ny taxa å avgifter för justering av mått och vikt.

I föreliggande motion har framhållits bland annat att den fond, som hopsamlats av till mynt- och justeringsverket inlevererade tilläggsavgifter för justering, rättvisligen syntes böra användas för justerarnas pensionering. Pension borde utgå efter den proportion vari justerarna helt använts i tjänsten och i förhållande till det arvode de härför uppburit. Något direkt anslag för pensioneringen syntes icke komma att behövas, då fonden, som alltjämt växte, syntes vara tillfyllest för ändamålet.

Motionen.

Utskottets
yttrande.

Enligt utskottets mening lär det av principiella skäl knappast kunna ifrågasättas, att en ordnad pensionering av justerare skulle genom statsmakternas försorg åvägabringas, så länge justeringsväsendet är anordnat på sätt för närvarande är fallet. Frågan om justerarnas pensionsförhållanden synes i varje fall icke böra upptagas till behandling, förrän det jämlikt Kungl. Maj:ts förberörda beslut den 31 december 1925 under utredning varande spörsmålet rörande revision av nu gällande bestämmelser beträffande ersättningen för justering av mått och vikt vunnit en lösning. Under sådana förhållanden har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka att riksdagen nu skulle hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i här förevarande ämne.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion II:117 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 maj 1926.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 53.

Reservation

av herr *Lovén*, som ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen.